

ТЕКСТОЛОГІЯ І ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

DOI 10.33608/0236-1477.05.36-52

УДК: 625.021(081.1) Франко

Тетяна ГОЛЯК, молодший науковий співробітник
Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України,
вул. М. Грушевського, 4, м. Київ, 01001
e-mail: tetiana.holiak@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1930-101X>

СПІВПРАЦЯ ІВАНА ЛИЗАНІВСЬКОГО ТА МИХАЙЛА ВОЗНЯКА ПРИ ПІДГОТОВЦІ ТРИДЦЯТИТОМНОГО ВИДАННЯ ТВОРІВ ІВАНА ФРАНКА

Співпраця І. Лизанівського та М. Возняка під час підготовки першого багатотомника творів І. Франка (1924—1931 рр.) маловідома широкому загалу дослідників. Подані нижче листи розкривають подробиці позалаштункового видавничого процесу на етапі розшукування матеріалу та формування концепції літературно-критичних праць письменника. На підставі виявлених архівних матеріалів з'ясовано характер співпраці редактора кооперативного видавництва «Рух» І. Лизанівського та М. Возняка при підготовці першого багатотомного видання творів І. Франка. Вивчено особливості підготовчої роботи до формування корпусу літературно-критичних праць письменника. Встановлено, що збережене листування припадає на 1926—1929 рр. Висвітлена участь Ф. Дудка в копіюванні матеріалів. Уточнено, що рекомендований І. Лизанівським список літературно-критичних праць був значно розширений. Проте через несприятливі обставини до тридцяти томного видання творів вони включені не були.

Ключові слова: багатотомне видання, літературно-критичні праці, листування.

Появі першого знакового багатотомного видання творів Івана Франка в 30-ти томах, що побачило світ протягом

Цитування: *Голяк Тетяна*. Співпраця Івана Лизанівського та Михайла Возняка при підготовці тридцяти томного видання творів Івана Франка. Слово і Час. 2020. № 5 (713). С. 36—52. <https://doi.org/10.33608/0236-1477.2020.05.36-52>

1924—1931 рр. завдяки зусиллям приватних видавництв «Рух» та «Книгоспілка», передувала серйозна робота з розшукування матеріалу. Саме від її результатів залежав як ступінь повноти видання, так і формування плану-проспекту. Архів Івана Франка перебував у Львові, тобто за кордоном, тому тексти подавалися здебільшого за першопублікаціями та останніми прижиттєвими виданнями, чимало з яких були бібліографічною рідкістю. Особливо гостро ця проблема позначилась на корпусі літературно-критичних праць, адже деякі з них неможливо було знайти на території УСРР.

На основі досліджень М. Бернштейна [1], Н. Вишневської [3], О. Засенка [12], К. Чумак [17], джерелознавчого аналізу архівних матеріалів, що зберігаються у фондах Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України (далі — ЦДАМЛМ України), записів каталогу видавництва «Рух» за 1929 р., документів з фондів відділу рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (далі — ІЛ) вдалося реконструювати історію підготовки до друку видання, з'ясувати особливості формування проспекту, окреслити коло труднощів та проблем, які слід було подолати упорядникам [11]; простежити вирішення проблеми авторського права та гонорарних розрахунків під час видання [10].

У світлі цього питання актуальності набуває дослідження особливостей формування концепції корпусу літературно-критичних праць, які до зібрання не ввійшли. Як свідчать архівні документи фондів ЦДАМЛМ України, ІЛ та відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника (далі — ЛННБ), видати томи літературознавчих праць І. Франка І. Лизанівський не лише планував [16, 21], а і збирав матеріал для формування тому вже 1926 р. (див. публікований нижче лист № 1). Згідно з планом, на жаль, не датованим, критичні статті мали охопити томи XXX—XXXIV, кожен загальним обсягом 20 аркушів [16, 21].

За допомогою у підготовці томів критичних праць упорядник тридцятитомника звернувся до М. Возняка. Відомо, що саме завдяки зусиллям ученого впродовж 1920-х років з'явилась низка праць про світоглядну еволюцію І. Франка, що відкривала завісу його творчої лабораторії, зокрема щодо кристалізації та визрівання творчих задумів, взаємин із представниками галицької інтелігенції і культурними діячами інших країн; широкому колу читачів стали доступні не відомі раніше твори письменника, було зроблено спробу реконструкції творів, не виданих свого часу автором. Бібліографічні покажчики фіксують понад 150 публікацій М. Возняка за 1920—1960 рр. [2, 262]. Проте його участь у підготовці першого багатотомника творів І. Франка до цього часу окреслена не була, хоча, зокрема, 30-й том видання — це реконструйована вченим повість

«Лель і Полель». Виявлені в архіві листи І. Лизанівського до М. Возняка дозволяють відтворити подробиці їхньої співпраці при підготовці до друку даного видання. Це п'ять листів, на сторінках яких знаходимо інформацію щодо видавничих планів редактора тридцятитомника, його прохання до М. Возняка про допомогу у справі видання та обговорення фінансових питань.

Перше звернення І. Лизанівського датовано 14 листопада 1926 р. й потреба листування продиктована браком матеріалів для передруку на території Наддніпрянської України. У цей час редактор укладав том літературно-критичних праць І. Франка і планував здати його до друку навесні 1927 р. До складу тому мали увійти всі літературно-критичні статті та розвідки Франка, а також його бібліографічні замітки. Зважаючи на досить стислі терміни підготовки томів до друку, І. Лизанівський вирішив звернутись до М. Возняка за допомогою, просив організувати переписування літературно-критичних статей.

На час укладання тридцятитомника творів І. Франка було видано два бібліографічних покажчики його творів: М. Павлика, укладений з нагоди 25-ліття літературної діяльності І. Франка (1898 р.) [14] та перший випуск «Спису творів Івана Франка з додатком статей про нього і рецензій на його писання» (1918 р.), підготовлений В. Дорошенком [13]. До цього випуску увійшла художня творчість І. Франка за 40 років письменницької діяльності і частина його критичних та публіцистичних статей. Як відомо, В. Дорошенко ставив перед собою досить амбітну мету — укласти покажчик з 5 частин: I. Красне письменство. II. Критика і публіцистика. III. Наукові писання. IV. Рецензії. V розділ мав бути додатковим, у якому планувалося зібрати літературу про І. Франка. Другий випуск повинен був вийти у ювілейному 1926 р. Проте з різних причин, незалежних від автора, побачив світ лише 1930 р. Його підготовчими матеріалами міг користуватись М. Возняк, на відміну від редактора тридцятитомника.

Звертаючись до М. Возняка, І. Лизанівський не надавав подробиць щодо критеріїв відбору літературно-критичних праць для переписування, не був категоричним у своїй позиції, просив порад та зауважень у М. Возняка (див. публікований нижче лист № 2). Переписування доручили Федору Дудку, який працював на той час у бібліотеці Наукового товариства імені Шевченка.

Рекомендований список було значно розширено. Про те, що Ф. Дудко користувався ще не виданим на той час примірником покажчика, свідчать позначки на полях рукописних копій. В ІЛ зберігаються матеріали літературно-критичних праць, підготовлених І. Лизанівським [5]. Це машинописні та рукописні копії, частина матеріалів мають правки редактора — свідчення того, що на якомусь етапі робота припинилась.

Умови співпраці були погоджені у січні 1927 р.: статті мали бути переписані відповідно до академічного правопису з перевіркою точності та оплатою у розмірі 0.20 доларів за сторінку (див. лист № 2). Проте, крім відстані, поставало чимало труднощів, бо весь процес включав етап переписування з оригіналу, внесення правок згідно з чинним правописом, підготовку машинопису та повторну звірку тексту. Тому машинописні копії містили чимало правок та уточнень, що ускладнювало подальшу роботу над текстом. Статті, написані «язичієм», включали майже усі особливості правопису оригіналу у відповідній позиції у дужках, що унеможливило їх відтворення за допомогою друкарської машинки.

З другого боку, чітких принципів щодо втручання в авторську мову, очевидно, вироблено не було, і це спричинило різнобій під час заміни діалектизмів:

Галіцизми, вроді: знакомий, книжочка, глибоке, се, доси, она і т. д. змінені відповідно до вимог нового правопису і єдності літературної мови на: знайомий, книжечка, глибоке, це, досі, вона і т. д. Коло форм: його, її, цього і т. д. введені також згідно з зазначеними вимогами, стоять паралельно в скобках (—) форми оригіналу (его, ѓи, сего і т. д.). Проте, діалектологічні форми, як: вдаєсь, ту (= тут) і т. п. збережені без змін [6, 7].

Ф. Дудко, копіюючи Франкові тексти, більше схилився до відтворення авторської мови з усіма її особливостями: «Всі форми оригіналу (его, єї і т. д.) збережено; переправлено лише подвоєння *не* на *ня* і *те* на *ття*: витворення (ене), життя (жите) і т.д. Виправляйте самі на свій смак!» [7, 8]

Очевидно, зважаючи на ці причини, було вирішено списувати з оригіналу та перевіряти рукописну копію. Тому більшість копій літературно-критичних праць, збережених в архіві, — рукописні, із засвідченням точності з оригіналом та номери за бібліографією В. Дорошенка. Залежно від обсягу, статті могли надсилатись кількома листами, тому окремі архівні одиниці зберігання не мають початку або кінця.

Щодо позиції І. Лизанівського стосовно передачі текстів літературно-критичних статей, показовим є його коментар у рукописній копії статті «Поезія і єї становисько в наших временах. Студіум естетичне Ів. Франка»: «Написана вона тодішнім літературним жаргоном. Передруковується поправлена, з наближенням до оригіналу. Як образець мови, якою написана ця стаття, подаємо невеличкий уривок» [4, 16]. Намір умістити уривок мовою оригіналу згодом змінився, оскільки машинописна копія статті цього додатку і її нотатки не має, лише додано коментар, що стаття була прочитана на засіданні Академічного гуртка.

У видавничому портфелі упорядника, за його свідченням, як джерела текстів уже були статті, що друкувались у «Літературно-науковому вістнику», «Молодій Україні», «Записках Наукового товариства

імені Шевченка», стаття «Поет зради» (див. листи № 1, № 2). Проте не вистачало номерів «ЛНВ» «галицького» періоду, окремих номерів «Життя і слова», які І. Лизанівський просив допомогти йому придбати (див. публікований нижче лист № 2). Очевидно, з цього приводу І. Лизанівський отримав від М. Возняка і зустрічне прохання вислати йому номери «ЛНВ» другого «київського» періоду, про що є згадка у листі від 2 березня 1927 року (див. лист № 3).

Співпраця І. Лизанівського та Ф. Дудка зі збирання та переписування літературно-критичних статей І. Франка тривала кілька років. Такий висновок можна зробити із недатованої нотатки переписувача на сторінках рукописної копії серії статей «Literatura rusińska»:

Пригадується мені, цю серію Франкових статей я вже мав у переписці й відіслав Вам. Прошу перевірити й повідомити мене, до якого часу [переписано — Т. Г.], дальшу переписку їх припиняю. Було то, здається мені, з добрих пару років тому. Прошу прислати черговий список статей для переписування, бо попередній, за винятком пари статей, вже вичерпаний [8, 11].

Укладання тому літературно-критичних праць І. Франка так і не було доведено до логічного завершення. Належну шану Ф. Дудкові віддав упорядник у передмові до тому перекладів письменника, подякувавши за допомогу в переписуванні творів.

Листування І. Лизанівського та М. Возняка свідчить, що в упорядника виникла ідея створення додаткового тому, який містив би повість «Не спитавши броду», опубліковану М. Возняком на початку 1927 р. (див. лист № 3). Очевидно, М. Возняк погодився на пропозицію редактора видання, бо вже у вересні 1927 р. була виплачена частина гонорару (див. лист № 4).

Проте, можливо з тієї причини, що уривки повісті були вже надруковані у вигляді оповідань у корпусі малої прози, чи з інших причин, повість до тридцятитомного видання не увійшла, натомість побачила світ повість «Лель і Полель». 17 червня 1929 р. І. Лизанівський сповіщав М. Возняка про частину гонорару за неї, що складав 200 доларів. Наступну частину сподівався виплатити в липні 1929 р. (див. лист № 5). Упорядник демонстрував своє зацікавлення, щоб дослідник отримав оплату в повному обсязі.

Звичайно, співпраця М. Возняка та І. Лизанівського насамперед була націлена на результат підготовки томів як частини великого цілого, проте це співробітництво певною мірою окреслило й коло наукових зацікавлень вченого на найближчі роки. Мова йде про дослідження М. Возняком долі драматичного твору І. Франка «Рябина». У листі від 25 вересня 1927 р. І. Лизанівський звернувся з питанням про долю п'єси (див. лист № 4). Вичерпної відповіді, як видається, він не отримав, бо в редактор-

ських примітках до тому драматичних творів тридцятитомника занотовано лише загальні відомості стосовно долі п'єси і орієнтовне датування:

<...> виходить у нашому виданні перший раз. Львівський український театр виставляв її на своїй сцені; за життя Франко цієї п'єси не друкував. Заховалась вона не вповні, а з невеличкими пропусками. Переписував її з рукопису в бібліотеці Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові Тарас Франко. Написана мабуть 1892 року, про що свідчить та ж дата в драмі [15, 419].

Лише 1940 року в черговому номері «Записок історичного та філологічного факультетів» Львівського університету М. Возняк опублікував наукову розвідку під назвою «Франків “Рябина”» [9], де зосередив увагу на з'ясуванні питань історії написання драми, її сценічної долі, причин, чому текст свого часу не було опубліковано. Дослідник довів, що Франко намагався розкрити цю тему й у прозовому жанрі — збереглися уривки оповідання, написані етимологічним правописом, проте викінченої форми митцеві вдалося досягнути все-таки у драматичному творі. М. Возняк спростовує датування п'єси І. Лизанівським і доводить, що початок роботи над драмою припадає на 1886 р.; торкається і питання особливостей автографа, який став джерелом для передруку у тридцятитомнику. Записи демонструють досить складний процес народження драми: зворотні сторони окремих аркушів були використані автором для занотовування нових сцен та діалогів.

Наведені вченим і факти словозаміни у репліках дійових осіб друкованого варіанту драми порівняно з автографом. Висновок даної розвідки — перевагу слід надати тексту 1886 р., тому що остаточний варіант авторського тексту не зберігся. Текст, надрукований М. Возняком, відтворений за автографом зі збереженням мови та правопису і значно відрізняється від друкованого твору у тридцятитомнику.

Отже, джерелознавчий аналіз архівних документів суттєво розширює знання дослідників та зацікавлених читачів про позалаштунковий складний видавничий процес загалом, процес формування проспекту видання творів Івана Франка в 30-ти томах зокрема та участь М. Возняка, Ф. Дудка в реалізації проекту. Зібрання свого часу отримало чимало критичних зауважень стосовно композиції, професійного рівня коментарів; його видавнича історія не була досліджена докладно. Архівні матеріали дають змогу заповнити чимало лакун і показати, як попри побутові, матеріальні труднощі, долаючи кордони, реалізувався досить складний і амбітний проект, що послужив початковою точкою на шляху до майбутнього академічного видання творів Івана Франка.

Листи друкуються вперше за автографами (ЛННБ. Ф. 29 (Возняк М.). Оп. 1. Од. зб. 359. П. 97. 9 арк.). Повністю збережено лексико-синтаксичні особливості оригіналу, крім дрібних описок; скорочені

слова відтворено у квадратних дужках; авторські підкреслення — розрядкою. Датування та місце написання зазначено адресантом. У примітках подано інформацію про першопублікації відповідних праць І. Франка.

№ 1

Шановні Товаришу! Звертаюсь до Вас з великим проханням. Я зараз підготовлюю до друку том літературно-критичних статтів Франка. Як що зберу всі матеріали, до друку думаю здати цей том на весні. Але на Україні тяжко дістати ці матеріали. Через те звертаюся до Вас з проханням допомогти мені в цій роботі! Дуже прошу Вас дати переписати на машинці всі літературно-критичні статті та замітки Франка, які де-будь були поміщені, крім тих, що є в ЛНВіснику¹. Ці в мене є і вже переписуються; так само є «Молода Україна»². Переписувати треба в двох примірниках, один висилати поштою, а другий через посольство. Назви статей я не подаю, бо знаю, що Ви зараз працюєте над Франком і цей весь матеріал є в Вас під руками. В цей том по можливості повинні ввійти всі літературно-критичні статті та розвідки Франка а також його бібліографічні замітки. Коли яка стаття написана з приводу статті іншого автора і її саму важко зрозуміти, то бажано переписати і статтю того автора, з приводу якої писав Франко (напр[иклад] «Література, її завдання [і найважливіші ціхи]» з приводу статті Н[счуя]-Левицького «Сьогочасне літер[атурне] прямування»). Переписувати академіч[ним] правописом. Всі видатки по переписуванню я оплачу. Дуже прошу мені написати, чи Ви знайдете час, щоб допомогти мені в цій справі, а також скільки буде коштувати переписка на машинці. Ціну прошу подати в доларах. Коли дістану від Вас позитивну відповідь, вишлю гроші. Ще одна просьба: чи не можна дістати Літер[атурно]-Наук[ового] Вістника від початку аж до київського періоду? Коли можна, то скільки він буде коштувати?

На днях вислав Вам на Наук[ове] Т-во ім. Шевченка всі томи Франка, що досі вийшли³. На днях виходить ще три томи, як вийдуть вишлю Вам. Деякі зміни в тексті, зроблені С. Пилипенком як політичним редактором і викликані нашими обставинами, так що не дуже лайтеся. Може де будуть замітки чи рецензії з приводу цього видання то прошу прислати.

Прощу вибачити, що незнайомий з Вами турбую Вас, але справа ця громадська. Постараюся з приємністю Вам відвдячитися. З пошаною Ів[ан] Лизанівський.

Харків. 14. XI. 1926 р.

Адреса моя: Харків, вул. 1-го Травня, 10 Кооперат[ивне] вид-во «Рух». Лизанівському Іванові

¹ «Літературно-науковий вістник» — літературно-науковий часопис, що видавався у Львові з січня 1898 р. до грудня 1906 р. З січня 1907 р. його було перенесено до Києва. Відповідно, умовно виокремлюється «галицький» період функціонування, протягом якого значну роль у розбудові журналу відіграв І. Франко, та «київський».

² Ідеться про видання: Франко І. Молода Україна. Часть перша. Провідні ідеї й епізоди. Львів: Накладом Українсько-руської видавничої Спілки. 1910. VI. 143 с. Головну частину видання становить студія «З останніх десятиліть XIX в.» У додатках подано: I. «Дещо про перше всенародне віче у Львові». II. «Між своїми».

³ Мова йде про видання творів І. Франка в 30-ти томах за редакцією І. Лизанівського (1924—1931 рр.).

№ 2

Харків. 3 січня 1927 року

Шановні Товаришу!

Дуже дякую за приобіцяну допомогу в справі видання Франка. На умови переписки, цебто 0,20 (двадцять) доларів за одну сторінку канцелярйного аркушу з перевіркою що до точності відпису і правописом Укр[аїнської] акад[емії] наук я годжуся. 5. I. 1927 р. вишлю Вам 30 доларів. Частиною цих грошей прошу заавансувати т. Дудку¹ а за решту купити мені «Життя і слово» (в мене є рік 1895 т. III, т. IV; 1896 т. V, кн. I по VI, липень, грудень)² та «ЛНВістник» від початку по 1907 рік, цебто за весь час його виходу в Галичині³. Дальше прошу закупити в книгарні і доручити вислати мені⁴: I. Франко 1. В плен-єрі. Вірші і проза⁵, 2) Гете: Герман і Доротея в перекл[аді] Франка⁶, 3) Пушкін: Драматичні твори в перекладі Франка⁷, 4) Софокль:

Едип-цар в пер[екладі] Франка⁸. 5) Будка. Ч. 27⁹. 6) Майстер Чирняк¹⁰. 7) Плагон. Симпозіон пер[еклав] Франко¹¹. 8) Алькаї і Сапфо¹². 9) Галицький Москаль Чарівник¹³. 10) Дантова друга любов¹⁴. 11) До біографії Вагилевича¹⁵. 12) Король Балагулів¹⁶. 13) Пісня Дебори¹⁷. 14) Темне царство¹⁸. 15) Шевченко героєм польської¹⁹.

Переписувати прошу доручити такі критичні статті:

- 1) 1876 «Поезія і її становиско», Друг ч. 3.²⁰
- 2) —//— «Слівце критики» *ibid.*²¹
- 3) 1878 Emil Zola i jego utwoгу, Tydzień ч. 44.²²
- 4) —//— Література, її завдання, Молот, 209—215.²³
- 5) —//— Новий сербський місячник «Стража», Молот.²⁴
- 6) 1879. Вступне слово до Золя «Довбня».²⁵
- 7) 1881. Огляд української літератури за 1880 р. «Світ».²⁶
- 8) —//— Причинки до оцінення поезії Шевченка «Світ» Ч. 8—10, 11—12.²⁷
- 9) —//— Еміль Золя. «Світ» 34—36.²⁸
- 10) —//— Салтиков-Щедрін. «Світ». Ч. 10.²⁹
- 11) 1882. Темне царство. «Світ». Ч. 1(13). Стор. 221—224.³⁰
- 12) 1882. Хуторна поезія Куліша. Світ. Ч. 3.³¹
- 13) 1883. Тургенєв. Зоря. Ч. 20—22.³²
- 14) —//— Narod sobi (про чеський нар[одний] театр).³³
- 15) —//— Збірник «Творів» Кропивницького» рецензія Зоря. Ч. 13.³⁴
- 16) 1884. Із поезії Юлії Ш[найдер] і Климентії П[опович]. «Діло» примітка Франкова.³⁵
- 17) 1885. Ruch literacki Rusinov galic. Prawda. Ч. 52.³⁶
- 18) —//— Руський театр в Галичині «Зоря» 23 і 24.³⁷
- 19) —//— Teatru rusinskie w Galiczi «Prawda». Ч. 29.³⁸
- 20) —//— Знадоби до життєпису Могильницького. Зоря. Ч. 20—22, 24.³⁹
- 21) —//— «Ныва» рецензія. Зоря. Ч. 18.⁴⁰
- 22) 1886. А. Свидницький (примітка). Зоря. Ч. 1.⁴¹
- 23) —//— Дрібні вісти з літер[атури] і науки. Зоря, Ч. 1 18—20 ст. Ч. 4, 5, 6, 11, Ч. 15—16.⁴²
- 24) —//— Ос[ип] Федькович, Зоря. 13—14.⁴³
- 25) —//— Й. Б. Залеський. Зоря. Ч. 7, Ч. 8.⁴⁴
- 26) —//— Z liter[atury] ukrain[skiej]. D. Mordowec, Kraj. Ч. 27.⁴⁵
- 27) —//— Liter[atura] rusinska. Prawda. Ч. 9.⁴⁶
- 28) —//— Pismiennictwo rusinskie. Prawda. Ч. 2.⁴⁷
- 29) 1887. Literatura rusinska. Prawda. Ч. 45, ст. 535—536.⁴⁸
- 30) —//— («Степ») Prawda. Ч. 49, ст. 585.⁴⁹
- 31) —//— w Galiczi za r. 1886. Prawda. Ч. 6. Ст. 66—67.⁵⁰
- 32) —//— Rusinska literatura albumowa. Prawda. Ч. 27, ст. 320—321.⁵¹
- 33) —//— Chłop polski w świetle poezji polskiej, Ruch, Ч. 9—13.⁵²
- 34) 1888. Literatura rusinska abo maloruska, Prawda, Ч. 1, Ч. 5, Ч. 21, Ч. 36, Ч. 39.⁵³
- 35) —//— Молодий вік Федьковича. Правда. Вип. I, ст. 59—66, II 125—132.⁵⁴
- 36) 1889. До «Перебенді» Передне слово.⁵⁵
- 37) —//— Відповідь критикові «Перебенді». Правда, квітень 72—74.⁵⁶
- 38) 1890. Соч[инення] Гл[еба] Успенского. Рец[ензія]. «Народ», Ч. 1, 16 стор.⁵⁷
- 39) —//— Про вид[ання] творів Шевченка, Народ. Ч. 6, 73—74 ст.⁵⁸
- 40) 1891. В справі нового вид[ання] Шевченка. Народ, Ч. 9.⁵⁹
- 41) —//— Нове вид[ання] Шевченка. Народ, Ч. 7.⁶⁰
- 42) —//— Тарас Шевченко. Зоря. Ч. 5.⁶¹
- 43) 1892. Іван Вишенський. Хлібороб, Ч. 8, 10, 11.⁶²
- 44) —//— В. Шурап. Заміт[ки] до поеми [Тараса] Шевченка «Чернець». Житє і слово II, 482 с.⁶³
- 45) —//— Етимол[огія] і фонет[ика] [в южноруській літературі]. «Народ». Ч. 13, 14, 15.⁶⁴
- 46) —//— Куліш. «Дзвін» рец[ензія]. «Житє і Слово» II, 321—322.⁶⁵
- 47) —//— [М.] Шашкевич і гал[ицько] рус[ька] літ[ература]. —//— II 147—155.⁶⁶
- 49) 1897. Сумна відомість. Житє і слово. I. 80—85 ст.⁶⁷

- 50) —//— Тобілевич Іван рец[ензія]. —//— І. 94—95 ст.⁶⁸
 51) —//— Чи справді Шевч[енко] написав вірш «Слов'янам». «Зоря».⁶⁹
 52) 1901. Гавлічк-Боровський: Життєпис (при виборі поезій).⁷⁰
 53) 1902. Що таке поезія? (передмова до вибір декламацій вид[ання] Просвіта) ст. 3—19.⁷¹
 54) 1911. Ціна літер[атурної] праці. «Неділя». Ч. 40.⁷²
 55) —//— Шевч[енко] по німецьки. «Неділя». Ч. 46.⁷³
 56) 1917. Шевченкова «Марія». Запис[ки] Наук[ового] Т-ва [Шевченка]. Т. СХІХ—СХХ.⁷⁴

57) 1891. Задача і метода істор[ії] літ[ератури]. «Руска школа» 1891.⁷⁵

Це все те, що можна в харківських умовах знайти! «Літер[атурно]-наук[овий] Вістник» тут і статті з нього я переписую тут, так само є тут і Львівські «Записки»⁷⁶, що треба буде, то я з них перепису тут. «Поет зради»⁷⁷ є в мене. Коли можна знайти цінніші замітки на чужих мовах, бо мої кінчаються 1888 роком, то прошу також переписати. Перекладати не треба. Прошу дуже дати переписати всі критичні статті і замітки, які на Вашу думку варто надрукувати, а які я промину.

З Франкових «Творів» незабаром виходить Т. VII, VIII оповідань, Т. XI *Voas Constrictor*, Т. XV Для домашнього вогнища.⁷⁸ Як тільки вийдуть вишло. Роблю заходи, щоби дозволено було з львівською книгарнею обмінюватися книжками. Це було б гарно, але дуже важко.

Переписаний матеріал прошу один примірник вислати мені рекомендованою поштою (невеличкими листами), а другий через посольство радянське.

Решту грошей на переписку вишлю в лютім.

Прошу вибачити мені, що Вас турбую і забираю дорогий Вам час, за це я з приємністю виконаю всякі Ваші доручення на Україні.

Остаюся з глибокою пошаною Ів[ан] Лизанівський.

Харків, вул. 1-го Травня № 10 Кооперат[ивне] вид-во «Рух». Лизанівському Іванові

¹ Федір Дудко — український письменник, журналіст, громадський діяч. У період 1922—1939 рр. проживав у Львові, працював у бібліотеці НТШ. При підготовці видання творів І. Франка у 30-ти томах, на прохання І. Лизанівського, відповідав за переписку творів письменника. Його ім'я неодноразово згадується в «Увагах» до зібрання. Більшість копій літературно-критичних праць в особовому фонді І. Франка, підготовлених до друку І. Лизанівським, переписані Ф. Дудком; копії, здійснені іншими особами, ним завізовані позначкою «Перевірено» (див.: ІЛ. Ф. 3).

² «Житє і слово» — літературно-художній журнал, що виходив у Львові впродовж 1894—1897 рр. за редакцією Івана Франка. На сторінках журналу друкувалися як художні твори письменника, так і літературно-критичні праці.

³ Див. примітку 1 попереднього листа. Бібліографічний довідник «Іван Франко на сторінках «Літературно-наукового вістника» (1898—1932)» (Київ, 2016) фіксує 410 позицій творів письменника, надрукованих на сторінках часопису, що включають прозу, поезію, драматургію, літературознавчі праці та замітки, рецензії та відгуки, коментарі до публікацій різних авторів, публіцистичні статті, посмертні згадки і некрологи та твори в перекладі І. Франка. Тому для І. Лизанівського це було надзвичайно цінне джерело.

⁴ Зважаючи на те, що опрацювання архіву І. Франка було неможливим, у тридцятитомному виданні, підготовленому І. Лизанівським, твори подавалися, здебільшого, за першо- чи останніми прижиттєвими публікаціями. Тому процес пошуку прижиттєвих видань мав неабияке значення під час формування проспекту видання. Через це робота передбачалась у двох напрямках: купівля у книгарнях видань, що перебували у вільному продажу, та переписування статей, що з певних причин були бібліографічною рідкістю. З'ясувати ступінь виконання прохання упорядника можна лише частково, з урахуванням факту передруку у тридцятитомнику та шляхом аналізу наявності копій у фонді Івана Франка (див.: ІЛ. Ф. 3).

⁵ Збірка творів Івана Франка «В псал-єрі» була видана у Львові накладом редакції «Літературно-наукового вістника» 1899 р. Включала вірш «Мамо природо!», оповідання «Щука», «*Odi profanum vulgus*».

⁶ «Герман і Доротея. Поема в перекладі і з передмовою д-ра Івана Франка» вперше надрукована окремим виданням накладом «Всесвітньої бібліотеки» № 7/8 у Львові 1917 р. І. Лизанівський помістив текст поеми у т. XXVIII (книга 2), переносючи до власних приміток коментар Івана Франка стосовно джерел та історії задуку перекладу, який був частиною приміток видання 1917 р.

⁷ Книжка «Александр С. Пушкин. Драматичні твори. З передмовою та поясненнями Д-ра Івана Франка» побачила світ у Львові в серії «Всесвітня бібліотека» № 46. Книжка три роки чекала на видання, тому має подвійне датування: на обкладинці зазначено 1917 р., на титульному аркуші — 1914 р. Подана в тридцятитомнику у т. XXVIII («Борис Годунов», «Сцена Фавста», «Скупий лицар», «Моцарт і Салері», «Кам'яний гість», «Бенкет у часі чуми», «Русалка»). Вступна стаття «Александр Сергійович Пушкин» до видання не увійшла; упорядник в «Увагах» зазначав, що її буде надруковано в корпусі літературно-критичних праць.

⁸ Уперше надруковано: Житє і слово. 1894. Т. I. Кн. 3. С. 321—340; Т. 2. Кн. 4. С. 1—26; Кн. 5. С. 161—178. Зважаючи на прохання купити твори в книгарні, І. Лизанівський, очевидно, мав на увазі видання 1894 р.: «Софокл. Едіп-цар. Переклав з грецького І. Франко». Надруковано у т. XXVIII тридцятитомника.

⁹ Драма вперше була опублікована: Будка. Ч. 27. Драма в одній дії Івана Франка. Накладом А. Хойнацького. З друкарні народової. Львів, 1902 р. 54 с. Написана орієнтовно в 1893—1896 рр. У тридцятитомнику друкована в т. XIX. Побачила світ окремим виданням 1924 р. у видавництві «Рух» (Серія «Театральна бібліотека», № 13). Інформативне повторне оголошення (коротка примітка надрукована у вип. 12 «Театральної бібліотеки») наприкінці книги про початок друку багатотомного видання творів Івана Франка. Зазначено, що видання розраховано на 28 томів з переліком змістового наповнення перших чотирьох томів. Як відомо, кількість томів багатотомника коливалась, бо проспект видання до кінця не було розроблено.

¹⁰ Уперше видано: Франко І. «Майстер Чирняк». Львів. 1902. У тридцятитомнику вміщена у т. XIX. Побачила світ окремим виданням 1924 р. у видавництві «Рух» (Серія «Театральна бібліотека», № 12). Драми «Будка. Ч. 27» та «Майстер Чирняк» були дозволені до вистави на підставі постанови Вищої репертуарної ради Головополітсвіти НКО.

¹¹ Уперше видано накладом І. Франка: Платон. Симпозіон (Бенкет). Львів: З друкарні В. А. Шийковського, 1912. Видання мало передмову, на сторінках якої автор подав відомості про історію створення перекладу та особливості композиційних змін.

¹² Алькай і Сафо. Тексти й студія д-ра Івана Франка. З подобиною старинних портретів обоїх. Львів, 1913 р. (Серія «Міжнародна бібліотека», № 11). До видання у 30-ти томах уключена не була.

«Пісня Дебори», «Дантова друга любов», «Алькай і Сафо», «Темне царство. Студія з приводу Шевченкових «Сон» і «Кавказ» належать до серії «Міжнародна бібліотека», що складала 14 випусків, які, за підрахунками Б. Якимовича, вийшли протягом 18 місяців (1912—1914 рр.). У тридцятитомному виданні серія «Міжнародна бібліотека» репрезентована в т. XXVII творами О. Афанасьєва-Чужбинського, перекладеними І. Франком (вип. 1): («Вартовий», «Серце», «Під неділею», «Українська дума», «Зіронецька», «Хмарка», «Парубоцька правда», «Руська пісня»).

¹³ «Галицький “Москаль-чарівник”» вперше було надруковано: Записки НТШ. 1899. Т. XXVII. Кн. 1. С. 1—22.

¹⁴ Окреме видання: Франко І. Дантова друга любов. Львів, 1912. 33 с. (Серія «Міжнародна бібліотека», № 5). До видання у 30-ти томах не увійшла.

¹⁵ Ідеться про статтю: Франко І. До біографії Івана Вагилевича // Записки НТШ. 1907. Т. LXXIX. Кн. 5. С. 97—141.

¹⁶ Ідеться про статтю: Франко І. «Король Балагулів». Антін Шашкевич і його українські вірші / Записки НТШ. 1904. Т. LVII. Кн. 1. С. 1—34.

¹⁷ Окреме видання: Франко І. Пісня Дебори. Найдавніша пам'ятка старогребейської поезії. Львів, 1912. 32 с. (Серія «Міжнародна бібліотека», № 4).

¹⁸ Окреме видання: Франко І. Темне царство. Студія з приводу Шевченкових поем «Сон» і «Кавказ». Видане для вшановання сотих роковин уродин Тараса Шевченка. Львів: Загальна Друкарня. 1914. 47 с. (Серія «Міжнародна бібліотека», № 14).

¹⁹ Окреме видання: Франко І. Шевченко героєм польської революційної легенди. Львів, 1901 р. 72 с. VI (Серія «Літературно-наукова бібліотека», № 19).

²⁰ Ідеться про статтю І. Франка «Поезія і її становисько в наших временах. Студіум естетичне». Уперше опубліковано: Друг. 1876. № 3. С. 44—47. Збереглася копія статті, переписана рукою Ф. Дудка, копія невідомою рукою та машинопис статті з правками рукою І. Лизанівського (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2588).

²¹ Уперше опубліковано: Друг. 1876. № 2. С. 31—32. Підпис: *Ажджалик*. Збереглася зроблена Ф. Дудком рукописна копія статті (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2590).

²² Уперше опубліковано: Emil Zola i jego utwory // Tydzień literacki, artystyczny, naukowy i społeczny. 1878. № 44. С. 123—124. Підпис: *J. F. Це джерело було доступне І. Лизанівському, про що свідчить редакторська примітка до статті в кн.: Франко І. Про Е. Золя / Ред. І. Лизанівського, вст. ст. П. Христюка. Харків: 1931. 169 с. Стаття «Еміль Золя та його твори» надрукована в українському перекладі, здійсненому М. Білячем, що зазначено в редакторських заувагах.*

²³ Ідеться про статтю «Література, її завдання і найважливі ціхи». Уперше опубліковано: Молот. 1878. С. 209—215. Підпис: *І. Ф.* Після заборони часопису «Громадський друг» Іван Франко разом із М. Павликом вирішили видавати неперіодичні видання, що не підлягали цензуруванню. Зокрема було укладено збірки «Дзвін» (1878) та «Молот» (1878). Сподівання не виправдались, бо і ці видання було конфісковано. Збірка «Молот», яку уклав Іван Франко, обіймала 220 сторінок. На її аркушах уміщено статтю І. Франка «Література, її завдання і найважливі ціхи» (з приводу розвідки І. Нечуя-Левицького «Сьогоднішнє літературне прямування») та рецензію «Новий сербський місячник “Стража”». Зважаючи на те, що «Молот» підлягав конфіскації, видання було бібліографічною рідкістю.

²⁴ Уперше опубліковано: Молот. 1878. С. 216 (див. попередню примітку). Підпис: *І. Ф.* Збереглася дві машинописні копії статті (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2593). На одній із них рукою І. Лизанівського занотовано вихідні відомості джерела передруку: Молот. Галицько-українська збірка. Видав М. Павлик. Львів. 1878. Хроніка. С. 216. Отже, збірка була доступна редакторові.

²⁵ Уперше опубліковано: *Золя Е.* Довбня. Повість з життя паризьких робітників / З французького перевела Ольга Рощкевич. Львів, 1879 (Серія «Дрібна бібліотека», № 8).

«Вступне слово до повісти «Довбня»» І. Лизанівським надруковано у кн.: *Франко І.* Про Емілія Золя. Харків, 1931. 169 с. У редакторській примітці зауважено, що стаття Івана Франка і переклад повісти Е. Золя були написані драгоманівкою. У виданні зазначені відомості про джерело передруку.

²⁶ Уперше опубліковано: *Світ.* Львів, 1881. № 2. С. 39—40. Збережена рукописна копія статті із вказівкою джерела передруку свідчить, що Ф. Дудко виконав прохання І. Лизанівського (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2600).

²⁷ «Причинки до оцінення поезій Тараса Шевченка. І. Гайдамаки». Ця стаття — перша частина розвідки І. Франка «Причинки до оцінення поезій Тараса Шевченка», уперше опублікована: *Світ.* 1881. № 8/9. С. 158—161; № 10. С. 171—172. Залишається невідомим, чи отримав копію статті І. Лизанівський. У своєму проханні як джерело переписки він зазначив і номери 11—12, на сторінках яких друкувалась друга частина розвідки — «Темне царство».

²⁸ Ідеться про статтю: *Франко І.* Емілія Золя. Життєпис // *Світ.* 1881. № 2. С. 34—36. І. Лизанівський статтю опублікував у виданні: *Франко І.* Про Емілія Золя. Харків, 1931. 169 с. Публікація закінчується зазначенням джерела передруку.

²⁹ Уперше опубліковано: *Франко І.* Михайло Євграфович Салтиков // *Світ.* 1881. № 10. С. 182—183. Збереглася виготовлена Ф. Дудком на прохання І. Лизанівського рукописна копія (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2606).

³⁰ Уперше опубліковано: *Світ.* 1881. № 11/12. С. 195—199; 1882. № 13 (1). С. 221—224 як другу частину розвідки «Причинки до оцінення поезії Тараса Шевченка». Окреме видання: *Франко І.* Темне царство. Студія з приводу Шевченкових поем «Сон» і «Кавказ». Видана для вшанування сотих уродин Тараса Шевченка. Львів, 1914 р. 47 с.

³¹ Уперше опубліковано: *Світ.* 1882. № 15. С. 267—273. Збереглася рукописна копія невідомою рукою з правками Ф. Дудка (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2610).

³² Ідеться про статтю: *Франко І.* Іван Сергійович Тургенев // *Зоря.* 1883. № 20. С. 317—319; № 21. С. 335—336; № 22. С. 349—351.

³³ Ідеться про статтю: *Narod sobě* // *Діло.* 1883. 12 (24) листопада. № 128 С. 1—2.

³⁴ Рецензію вперше опубліковано: *Зоря.* 1883. № 13. С. 217—218. Підпис *Миرون* ***.

³⁵ Уперше надруковано: *Діло.* 1884 р. № 51. 3 (15) травня. С. 1—2. Підпис: *Редакція.* М. Павлик не включив статтю до «Спису творів Івана Франка 1874—1898». Вона зафіксована в бібліографічному довіднику В. Дорошенка «Матеріали до української бібліографії» (1918 р.) Цю інформацію зазначає і Ф. Дудко на сторінках рукописної копії для І. Лизанівського (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2631).

³⁶ Ідеться про статтю: *Charakterystyka chwili obecne. Ruch literacki Rusinów galicyjskich w roku bieżącym // Prawda.* 1885. 26 (14) груд. № 52. С. 618—619. Підпис: *Мирон.* Збереглася машинописна копія з правками Ф. Дудка та позначкою «Перевірено» (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2644). Крім того, було підготовлено переклад статті, про що свідчить машинопис статті «Характеристика теперішнього менту. Літературний рух галицьких українців в поточному році» з правками (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2645).

³⁷ В автографі позиція має позначку «v», зроблену олівцем невідомою рукою.

Уперше статтю опубліковано: *Зоря.* 1885. № 22. С. 268—269; № 24. С. 279—283. Ф. Дудко підготував копію із зазначенням джерела передруку (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2638).

³⁸ Уперше опубліковано: *Teatru rusińskie w Galiczi // Prawda.* 1885. 18 (6) липса. № 29. С. 339—342. Підпис: *Мирон.* Ф. Дудко підготував копію статті (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2642).

³⁹ В автографі позиція має позначку «v», зроблену олівцем невідомою рукою.

Статтю уперше опубліковано: *Знадоби до життєписи А. Л. Могильницького // Зоря.* 1885. № 20. С. 240; № 21. С. 250—251; № 22. С. 263—264; № 24. С. 287—288. Збереглася підготовлена Ф. Дудком машинописна копія матеріалів з численними правками. На останній її сторінці примітка Ф. Дудка, в якій висловлено сумнів стосовно обраного способу переписування: «Багато правок через те, що текст переписувався спочатку в бібліотеці з оригіналу, потім переписувався дома на машинці і вже надруковане на машинці знову звирлося з оригіналом в бібліотеці. Переписане від руки відразу списувалося з оригіналу. Чи не ліпше було б зупинитися на цьому останньому способі переписування?» (Див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2637. Арк. 15).

⁴⁰ В автографі позиція має позначку «v», зроблену олівцем невідомою рукою.

Уперше опубліковано: «Нива», український літературний збірник. Одеса, 1885 року // *Зоря.* 1885 р. № 18. С. 215—216. Збереглася підготовлена Ф. Дудком машинописна копія статті (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2646).

⁴¹ В автографі позиція має позначку «v», зроблену олівцем невідомою рукою.

Статтю «Анатоль Патрикійович Свидницький. (Уваги до його «Люборацьких»)» уперше надруковано як примітку до публікації роману А. П. Свидницького «Люборацькі» в журналі «Зоря» (1886 р. № 1. С. 5). Збереглася копія статті, переписана Ф. Дудком (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2650).

⁴² В автографі позиція має позначку «v», зроблену олівцем невідомою рукою.

«Дрібні вісті з літератури» охоплюють ряд статей, друкованих у газеті «Зоря» 1886 р. На прохання І. Лизанівського Ф. Дудко підготував копії (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2648, 2649, 2651—2658, 2660—2664).

⁴³ В автографі позиція має позначку «v», зроблену олівцем невідомою рукою.

Уперше опубліковано: *Осип-Юрій Федькович* (Кілька слів по поводу 25-літнього ювілею його літературної діяльності) // *Зоря.* 1886. № 13/14. С. 236—237. Ф. Дудко підготував копію статті (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2661).

⁴⁴ В автографі позиція має позначку «v», зроблену олівцем невідомою рукою.

Уперше опубліковано: Йосиф Богдан Залеський // Зоря. 1886. № 7. С. 117—118; № 8. С. 132—133. Рукописна копія Ф. Дуака із зазначенням джерела, має дописку переписувача: «Перевірено! Всі форми оригіналу (его, єї і т.д.) збережено; переправлено лише подвоєння -не на -ння і -те на -ття; витворення (єне), життя (жите) і т.д. Виправляйте самі на свій смак!» (Див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2659. Арк. 8).

⁴⁵ Уперше опубліковано у рубриці «Z literatury ukraińskiej» під назвою «D. L. Mordowec. Opowidania» у додатку до газети «Kraj» 1886. 15 (27) czerw. № 24. S. IV—V.

⁴⁶ Уперше опубліковано: Prawda. 1886 р. № 9. С. 103. Підпис: *Myron*. Зміст статті: Echa poznzańskie. — Zoria. — Aforyzmy Fedorowicha. — Luboradzki Swidnickiego. — Historia literatury ukraińskiej Ogonowskiego. — Ruska historyczna biblioteka. — Dodatek do Bat'kowszczyzny. — Wydawnictwo musyczne. — Pieśni. В архіві І. Франка збережено машинописну копію цих матеріалів з численними рукописними правками та ремаркою: «Точно по тексту» (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2668). Од. зб. 2669 — підготовлена машинописна копія українською мовою з незначними рукописними правками (Познанський відгомін. Зоря. Афоризми Федоровича. «Люборацькі» Свидницького. Історія української літератури Огоновського. Руська історична бібліотека «Додаток до Батьківщини»). Видання музичне. Збірка пісень).

⁴⁷ Уперше опубліковано: Pismienictwo gusinskie // Prawda. 1886. 9 stycz. (28 grud. 1885) № 2. S. 19. Підпис: *Myron*. Ф. Дуако підготував копію статті (див.: ІЛ. Ф. 3. № 2667).

⁴⁸ Уперше опубліковано: Literatura rusińska // Prawda. 1887. 5 listop. (24 październ.). № 45. С. 535—536. Ф. Дуако підготував машинописну копію із зазначенням джерела передруку (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. № 2681). Крім того, було підготовлено і переклад статті українською мовою (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2682).

⁴⁹ Уперше опубліковано: Step, chersonskij belletrystyczny sbirnyk. Cherson, 1886. Druk w Petersburgu, 1886 // Prawda. 1887. 3 grud. (21 listop.). № 49. S. 585. Збереглася машинописна копія статті з численними рукописними правками (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2683) і переклад українською мовою (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2684).

⁵⁰ Уперше опубліковано: Literatura rusińska w Galicyi za rok 1886 // Prawda. 1887. 8 stycz. (27 grud. 1886). № 2. S. 18—19. Ф. Дуако зробив копію статті (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2677): машинопис польською мовою з рукописними правками та резолюцією Ф. Дуака: «Точно по тексту!» Од. зб. 2678: машинопис перекладу статті українською мовою з поодинокими рукописними правками (Ф. 3. Од. зб. 2678). Друга частина статті друкувалася: Prawda. 1887. 5 lut. (24 stycz.). № 6. S. 66—67.

⁵¹ Уперше опубліковано: Rusińska literature albumowa // Prawda. 1887 р. 28 (16) maja. № 22, S. 260—261; 11 czerw. (30 maja). № 24. S. 284—285; 2 lipca (20 czerw.). № 27. S. 320—321. Ф. Дуако підготував машинописну копію (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2679). Машинопис має рукописні правки після звірки з оригіналом та ремарку Ф. Дуака: «Точно по тексту!». Крім того, було підготовлено і машинопис статті в перекладі з польської мови — «Українська альманахова література» (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2680).

⁵² Уперше опубліковано: Chłop polski w świetle poezji polskiej (Placówka, powieść Bolesława Prusa) // Ruch. 1887. № 9. S. 278—280; № 10. S. 306—309; № 11. S. 344—348; № 12. S. 375—376; № 13. S. 409—411. Ф. Дуако підготував машинопис статті польською мовою із зазначенням джерела передруку та рукописними правками (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2690). Також підготовлено машинопис перекладу рецензії українською мовою — «Польський селянин у світі польської поезії» (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2691).

⁵³ «Literatura rusinska abo maloruska» — ідеться про публікації під назвою «Literatura rusinska» (Prawda. 1888. 7 stycz. (26 grud. 1887). №1. S. 7—8); 4 lut. (23 stycz.). № 5. S. 56—57); 26 (14) maja. № 21. S. 248 та «Literatura maloruska» (Prawda. 1888. 8 wrzes. (27 sierp.). №. 36 S. 428; 29 (17) wrzes. № 39. S. 463—464. Ф. Дуако організував роботу з переписування статей, про що свідчать рукописні копії різними почерками (див. ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2696). Наприкінці однієї зі статей Ф. Дуако лишив заувагу: «Пригадується мені, що серію Франкових статей я вже мав у переписці й відіслав Вам. Прошу перевірити й повідомити мене, до якого часу дальшу переписку їх припиняю. Було то, здається мені, з добрих пару років тому. Прошу прислати черговий список статей для переписування, бо попередній, за винятком пари статей, вже вичерпаний». Він не помилився, бо збереглися машинописні та рукописні копії статей: «W. Aleksandrow. Składka, almanach roku bożoho 1887. № 1-yi. Charków», «Illustrowanyj kalendar tow. "Proswita" na r. 1888. Lwow», «I. E. Lewickij. Hałycko-ruska bibliografija XIX stolitja a uwzhladeniem izdanij, pojawywszyschia w Uhorszczyni i Bukowyni (1801—1886). Lwow. 1887. Wyp. I i II», «Narys istorii filozofii. Czasť persza: hrecka naturfilozofia, wid Talesa do Demokrita», «M. Pawlyk. Ruski narodni czytalni», «Konstanty Luczakowski: Antin Lubyč Mohylnyckij, jeho zytie, jeho znaczinie (z portretem), w sprawozdaniu gimnazjum lwowskiego za rok 1887», «Ruskij spiwanek, ułożyw Kost' Pańkowski. Nakl. tow. Proświta. Lwow. 1888», «Towarysz, pismo literaturno-naukowe», «Zbiorek K. Trylowskiego», «Nowe wydawnictwa gusinskie. S. O. Ostaszewskij: Sto bajek. Lwow. 1888» (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2697). Крім того, підготовлено машинопис статей у перекладі українською мовою: «В. Олександрів. "Складка" альманах року божого 1887. №1-й. Харків», «Ілюстрований календар "Просвіта" за р. 1888. Львів», «І. Я. Левицький. Галицько-руська бібліографія. XIX ст.», «Нарис історії філософії. Частина перша: Грецька натурфілософія від Талеса до Демокрита», «Константин Личаківський. Антін Могильницький і його значіння (з портретом), у відчиті української львівської гімназії за 1887 р.», «Руський співанник, удожив Кость Панківський. Наклад тов-ва "Просвіта" — Львів. 1888», «Українська література. Товариш, літературно-науковий часопис», «Українська література. Збірка К. Трильовського», «Нові українські видання. Л. О. Осташевський: Сто казок. Львів. 1888» (див.: ІЛ. Ф. 3. Од. зб. 2698).

⁵⁴ Уперше опубліковано: Молодий вік Осипа Федьковича // Правда. 1888 р. Річ. 14. Вип. 1. С. 59—66; Вип. 2. С. 125—132. Ф. Дуако підготував копію статті, де вказав джерело та лишив коротке зауваження упоряднику: «Ця стаття вже переписувалась, скільки не зраджує мене пам'ять. Прошу пошукати в матеріалах. Навіщо буду душно витрачати час!» (див.: ІЛ. Ф. 3. ОД. зб. 2699).

⁵⁵ Уперше опубліковано: Перебєдєдє Т. Г. Шевченка. З переднім словом. Накладом Івана Франка. Львів, 1889. 68 с. (Літературно-наукова бібліотека. № 1).

⁵⁶ Уперше опубліковано: Правда. 1889. Вип. VII. С. 72—74.

⁵⁷ Уперше опубліковано: Народ. 1890. № 1. С. 16. Це рецензія на двотомне видання творів Г. Успенського: «Сочинения Глеба Успенского, в двух томах, с портретом автора и вступительной статьей Н. К. Михайловского. Второе, значительно дополненное издание» (Санкт-Петербург: Издание Ф. Павленкова, 1889). Рукописну копію статті підготував Ф. Дуако (див.: ІЛ. Ф. 3. ОД. зб. 2731).

⁵⁸ Уперше опубліковано: Народ. 1890. № 6. С. 73—74. Підпис: *Редакция*.

⁵⁹ Уперше опубліковано: Народ. 1891. № 9. С. 160. Стаття Івана Франка «Нове видання Шевченка» побачила світ 1891 р. у № 7 журналу «Народ». У ній письменник зауважив, що нове видання творів Т. Шевченка планується підготувати «обкороєно», чим викликав невдоволення серед народодівців. На адресу Франка були висловлені звинувачення у поширенні неправдивої інформації. У замітці-відповіді народодівцям «В справі нового видання Шевченка» наведено подробиці цього обговорення і названо ім'я К. Левицького, від якого і отримав інформацію про принципи видання творів Т. Шевченка І. Франко.

⁶⁰ Уперше опубліковано: Народ. 1891. № 7. С. 116—117.

⁶¹ Уперше опубліковано: Зоря. 1891. № 5. С. 86—90.

⁶² Уперше опубліковано: Іван Вишеньський. Руський писатель XVI віку // Хлібороб. 1892. № 8. С. 59—60; № 9. С. 73—75; № 10. С. 82—83; № 11. С. 89—90. Копію статті підготував Ф. Дуако (див.: ІЛ. Ф. 3. ОД. зб. 2778).

⁶³ І. Лизанівський помилився, визначаючи рік видання статті. Надрукована: Житє і слово. 1894. Т. 2. Кн. 6. С. 482. Підпис: *І. Ф.*

⁶⁴ І. Лизанівський помилово зазначає рік видання. Стаття «Етимологія і фонетика в южноруській літературі» вперше була надрукована: Народ. 1894. № 13/14. С. 209—212; № 15. С. 223—227. Копію статті підготував Ф. Дуако (див.: ІЛ. Ф. 3. ОД. зб. 2802).

⁶⁵ І. Лизанівський помилово вказує рік друку. Рецензія «Куліш Олеськович Панько. Дзвін, староруські думи і співи. Женева. Українська друкарня, 1893» уперше опублікована: Житє і слово. 1894 р. Т. II. Кн. 5. С. 321—322. Підпис: *Ів. Фр.* Ф. Дуако підготував копію (див.: ІЛ. Ф. 3. ОД. зб. 2797).

⁶⁶ Ідеться про рецензію на працю В. Коцовського «Пам'яті Маркіяна Шашкевича» (1894 р.) І. Лизанівський помилився, зазначаючи рік друку. «М. Шашкевич і галицько-руська література» вперше було надруковано: Житє і слово. 1894. Т. 2. Кн. 4. С. 147—153. Збереглася копія (див.: ІЛ. Ф. 3. ОД. зб. 2796).

⁶⁷ Упорядник припустився технічної помилки під час нумерації. В автографі пропущено № 48. Уперше надруковано: Житє і слово («Літературна і наукова хроніка»). 1897. Т. 6. Кн. 1. С. 80—81. Ф. Дуако підготував копію статті (див.: ІЛ. Ф. 3. ОД. зб. 2826).

⁶⁸ Рецензію вперше опубліковано: Іван Тобілевич (Карпенко-Карий). Драми і комедії, том I // Житє і слово. 1897. Т. 6. Кн. 1. С. 94—95.

⁶⁹ Уперше опубліковано: Зоря. 1897. № 23. С. 455—456.

⁷⁰ *Гавлічек-Боровський К.* Вибір поезій / Переклад Івана Франка з передмовою та життєписом К. Гавлічка-Боровського. Львів: Українсько-Руська видавнича спілка. 1901.

⁷¹ Ідеться про передмову до видання: Вибір декламацій для руських селян і міщан. Львів: Просвіта, 1902 р. Ф. Дуако підготував копію статті (див.: ІЛ. Ф. 3. ОД. зб. 2898).

⁷² Уперше опубліковано: Неділя. 1911. № 40. С. 1—3; № 41. С. 2—3. Ф. Дуако підготував копію статті (див.: ІЛ. Ф. 3. ОД. зб. 3013).

⁷³ Уперше опубліковано: Неділя. 1911. № 46. С. 2—3.

⁷⁴ Уперше опубліковано посмертно: Записки НТШ. 1917. Т. СХІХ—СХХ. С. 348—356. Авторське датування: Писано у Львові, 1—2 грудня 1913 р.

⁷⁵ Уперше опубліковано: Задачі і метода історії літератури // Руська школа. 1891. Т. 1. Вип. 2. С. 45—51. Збереглася машинописна копія статті (див.: ІЛ. Ф. 3. ОД. зб. 2754).

⁷⁶ Ідеться про «Записки НТШ», на сторінках якого друкував свої твори Іван Франко.

⁷⁷ Статтю «Поет зради» вперше надруковано під назвою «Ein Dichter des Verrathes» (Die Zeit. 1897. Bd. 11. 8 Mai. № 136. С. 86—89). Її поява спричинила бурхливу реакцію польського суспільства, що мало негативні наслідки для І. Франка, зокрема, він втратив роботу в газеті «Kurjer Lwowski», у якій пропрацював 10 років. Стаття українською мовою в перекладі М. Возняка була надрукована: Світ. 1926. № 11/12. С. 9—13. Уміщена у виданні: Іван Франко. Збірник. Київ: Книгоспілка, 1926. С. 260—268. У примітках до тексту зазначено авторство перекладу.

⁷⁸ Ідеться про чергові томи тридцятитомного видання творів Івана Франка, підготовленого видавництвом «Рух». Згідно з листом Тараса Франка до Івана Лизанівського до грудня 1926 р. вийшли друком томи I, II, III, IV, V, VI, XII, XIII, XIV, XV, XX і XXI (ЦДАМЛМ України. Ф. 577. Оп. 1. Спр. 30. Арк. 43—43 зв.). Серійне розташування матеріалу дозволяло друкувати томи різних серій, проте їх вихід у світ не завжди відповідав заявленим термінам через несприятливі матеріальні обставини.

№ 3

Шановні Товаришу!

В «Червоному Шляху» прочитав я уривки Франкової повісти «Не спитавши броду»¹. Повість цю можна пустити додатковим томом «Творів» Франка. Як що Ви згодитесь, то прошу її зредагувати, дати коротке вступне слово, підготувати до друку, щоби ця річ носила характер цілості, і прислати нам. Перед тим, як прислати, то прошу написати, який гонорар Ви візьмете за Вашу працю. Коли він буде такий, що «Рух» згодиться Вам виплатити, тоді буде зроблена з Вами певна умова.

Відносно переписки я зношуся безпосередньо з т. Дудком, але прошу Вас бути помічним йому Вашими порадами.

Чи одержали останніх 4 томи «Творів» Франка? ЛНВісник ще не знайшов. Прошу точно сказати, які Ви хочете річники, мабуть за 1917 і 1918 рік².

Книжок, висланих книгарнею, ще не одержав, але вже маю повістку з митниці. Остаюся з пошаною. Ів[ан] Лизанівський.

2. III. 1927 р. Харків

¹ Уривки з недрукованої повісти І. Франка «Не спитавши броду» опублікував М. Возняк у журналі «Червоний шлях» (1927 р. № 1. С. 5—54).

² «ЛНВ» з 1907 р. видавався у Києві (див. також примітку 1 до листа 1).

№ 4

22. IX вислав я на Ваше ім'я для т. Ф. Дудка 50 доларів. Вибачте, що на Ваше ім'я, бо так було мені зручніше вислати. З тих грошей 25 доларів т. Дудко має дати Вам в рахунок праці над «Не спитавши броду». Прошу ту повість реконструювати так, як Ви мені писали. Того, що було надруковано в «Червоному Шляхові» переписувати не треба, я просто вирву з журналу¹.

Ще одна просьба: як що Ви знаєте про долю «Рябини» що, то прошу мені написати. Переписав цю драму для мене Т. Франко, але вона з пропусками. Мені бажано було б знати дату написання, коли вперше ставив театр і де, чому її Франко не друкував, і чи дійсно вона заховалась дотепер з пропусками².

Листа, якого тут додаю, прошу передати т. Дудкові.

З пошаною Ваш Ів[ан] Лизанівський. 25. IX. 1927 р.

¹ Мова йде про аванс за реконструкцію для «Руху» повісти «Не спитавши броду» (див. примітку 1 до листа № 3). Проте докладніших відомостей про цю роботу поки розшукати не вдалося. Публікацію уривків повісти було продовжено на сторінках журналу «Червоний шлях» (1929 р. № 1. С. 5—33; № 2. С. 5—22).

² Драма І. Франка «Рябина» мала дві редакції: 1886 р. та 1893 р. Подробиці історії її написання з'ясовано М. Возняком 1940 р. у науковій розвідці під назвою «Франків "Рябина"» [див. 9].

№ 5¹

Харків. 17. VI. 1929 р.

Шановний Товаришу!

Лель і Полель² на днях виходить з друку. Як тільки вийде, я Вам вишлю. Всі поправки, що Ви подали в листі, виправлені.

В рахунок гонорару ми Вам вислали 200 доларів, чи Ви їх одержали, коли одержали, то просимо підтвердити. Споді[ва]юся, що на початку липня будемо мати змоги післати Вам ще 200 доларів. У кожному разі я живу всіх старань щоби Ви скоро одержали гонорар. З правдивою пошаною Ваш Ів[ан] Лизанівський.

¹ Лист написано на фірмовому бланку кооперативного видавництва «Рух».

² «Лель і Полель» — повість Івана Франка, підготовлена до друку М. Возняком, була надрукована як 30-й том зібрання творів письменника.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бернштейн М.* Основні текстологічні принципи зібрання творів Івана Франка у 50 томах // Питання текстології: Іван Франко / відп. ред. М. Є. Сиваченко. Київ: Наукова думка, 1983. С. 3—34.

2. *Вальо М.* Неопублікована праця академіка М. Возняка про рукописну спадщину Івана Франка // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. Вип. 14. Львів, 2006. С. 260—283.
3. *Вишневецька Н.* Питання упорядкування малої прози І. Франка у багатотомному виданні творів // Питання текстології. Поезія і проза / відп. ред. С. Д. Зубков. Київ: Наукова думка, 1980. С. 135—156.
4. Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Ф. 3. Од. зб. 2588 (Франко І. Поезія і її становисько в наших временах. Студіум естетичне Ів. Франка). 16 арк.
5. Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Ф. 3. Од. зб. 2588—3046 (Наукові і публіцистичні твори І. Франка, підготовлені до видання І. Лизанівським).
6. Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Ф. 3. Од. зб. 2646 (Франко І. Літературна хроніка. Нива, український літературний збірник. Одесса. 1885). 7 арк.
7. Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Ф. 3. Од. зб. 2659 (Франко І. Йосиф Богдан Залеський. Очерки із історії сучасних слов'янських літератур). 8 арк.
8. Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Ф. 3. Од. зб. 2696 (Франко І. *Literatura rusińska*). 11 арк.
9. *Возняк М.* Франків «Рябина» // Записки історичного та філологічного факультетів. Львів, 1940. С. 203—254.
10. *Голяк Т.* Дотримання авторського права при підготовці видання творів Івана Франка у 30-ти томах // Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. Спільний українсько-румунський науковий журнал (АПСНІМ). 2020. № 1 (25). С. 103—107.
11. *Голяк Т.* Поза кадром: історія підготовки до друку тридцятитомного видання творів Івана Франка // Молодий вчений. 2019. № 3. С. 110—116.
12. *Засенко О.* Освоєння великої спадщини // Радянське літературознавство. 1966. № 1. С. 63—72.
13. Список творів Івана Франка з додатком статей про нього і рецензій на його писання / уложив В. Дорошенко. Львів: Накладом Наукового Товариства ім. Шевченка, 1918. Вип. I. [VI], 80 с.
14. Список творів Івана Франка за перше 25-літє его літературної діяльності. 1874—1898 / зладив М. Павлик. Львів: Виданє ювілейного комітета, 1898. 127 с.
15. *Франко І.* Твори. Т. XIX. Драматичні твори. Харків: Рух, 1928. 419 с.
16. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України. Ф. 577. Оп. 1. Спр. 56 ([Видавничий план]). 38 арк.
17. *Чумак К.* Видання творів І. Я. Франка за 30 років Радянської влади на Україні // Іван Франко. Статті та матеріали. Збірник І. Львів, 1948. С. 193—198.

Отримано 17 червня 2020 р.

REFERENCES

1. Bernshtein, M. (1983). *Osnovni tekstolohichni pryntsyipy zibrannia tvoriv Ivana Franka u 50 tomakh. Pytannia tekstolohii: Ivan Franko / vidp. red. M. Ye. Syvachenko*, pp. 3-34. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian]
2. Valo, M. (2006). *Neopublikovana pratsia akademika M. Vozniaka pro rukopysnu spadshchynu Ivana Franka. Zapysky Lvivskoi naukovoї biblioteky im. V. Stefanyka*, 14, pp. 260-283. Lviv. [in Ukrainian]
3. Vyshnevskaya, N. (1980). *Pytannia uporiadkuvannia maloi prozy I. Franka u bahatotomnomu vydanni tvoriv. Pytannia tekstolohii. Poeziia i proza / vidp. red. S. D. Zubkov*, pp. 135-156. Kyiv: Nauk. dumka. [in Ukrainian]

4. The Department of Manuscripts and Textual Studies. Shevchenko Institute of Literature of the Nation Academy of Sciences of Ukraine (Fund 3, Folder 2588: Franko I. Poeziia i yei stanovysko v nashykh vremenakh. Studium estetychne Iv. Franka). [in Ukrainian]
5. The Department of Manuscripts and Textual Studies. Shevchenko Institute of Literature of the Nation Academy of Sciences of Ukraine (Fund 3, Folder 2588—3046: ([Naukovi i publitsystychni tvory I. Franka, pidhotovleni do vydannia I. Lyzanivskym])). [in Ukrainian]
6. The Department of Manuscripts and Textual Studies. Shevchenko Institute of Literature of the Nation Academy of Sciences of Ukraine (Fund 3, Folder 2646: Franko I. Literaturna khronika. Nyva, ukrainskyi literaturnyi zbirnyk. Odessa. 1885). [in Ukrainian]
7. The Department of Manuscripts and Textual Studies. Shevchenko Institute of Literature of the Nation Academy of Sciences of Ukraine (Fund 3, Folder 2659: Franko I. Yosyf Bohdan Zaliieskyi. Ocherky iz istorii suchasnykh slovianskykh literatur). [in Ukrainian]
8. The Department of Manuscripts and Textual Studies. Shevchenko Institute of Literature of the Nation Academy of Sciences of Ukraine (Fund 3, Folder 2696: Franko I. Literatura rusińska). [in Ukrainian]
9. Vozniak, M. (1940). Frankiv “Riabina”. *Zapysky istorychnoho ta filolohichnogo fakultetiv*, pp. 203-254. Lviv. [in Ukrainian]
10. Holiak, T. (2020). Dotrymattia avtorskoho prava pry pidhotovtsi vydannia tvoriv Ivana Franka u 30-ty tomakh. *Aktualni pytannia suspilnykh nauk ta istorii medytsyny. Spilnyi ukrainsko-rumunskyi naukovyi zhurnal (APSNIM)*, 1 (25), pp. 103-107. [in Ukrainian]
11. Holiak, T. (2019). Poza kadrom: istoriia pidhotovky do druku trydtsiatyatomnogo vydannia tvoriv Ivana Franka. *Molodyi vchenyi*, 3, pp. 110-116. [in Ukrainian]
12. Zasenka, O. (1966). Osvoiennia velykoi spadshchyny. *Radianske literaturoznavstvo*, 1, pp. 63-72. [in Ukrainian]
13. Spys tvoriv Ivana Franka z dodatkom statyi pro noho i retsenzii na yoho pysania / ulozhvy V. Doroshenko. (1918). Lviv: Nakladom Naukovoho Tovarystva im. Shevchenka, Vyp. I. [VI]. [in Ukrainian]
14. Spys tvoriv Ivana Franka za pershe 25-litie yeho literaturnoi diialnosti. 1874—1898 / zladyv M. Pavlyk. (1898). Lviv: Vydanie yuvileinoho komiteta. [in Ukrainian]
15. Franko, I. (1928). Tvory. T. XIX. Dramatychni tvory. Kharkiv: Rukh. [in Ukrainian]
16. Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine (Fund 577. Inv. 1. Folder 56 ([Vydavnychy plan])). [in Ukrainian]
17. Chumak, K. (1948). Vydannia tvoriv I. Ya. Franka za 30 rokiv Radianskoi vlady na Ukraini. *Ivan Franko. Statti ta materialy, Zbirnyk I*, pp. 193-198. Lviv. [in Ukrainian]

Received 17 June 2020

Tetiana Holiak, junior research fellow
Taras Shevchenko Institute of Literature,
4 M. Hrushevskoho st., Kyiv, 01001
e-mail: tetiana.holiak@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1930-101X>

COOPERATION BETWEEN I. LYZANIVSKYI AND M. VOZNIAK IN PREPARING THIRTY-VOLUME EDITION OF IVAN FRANKO'S WORKS

The paper clarifies the nature of collaboration between I. Lyzanivskiy and M. Vozniak during the preparation of the first multi-volume edition of Ivan Franko's works (1924—1931). The study is based on the analysis of letters from the editor of the cooperative publishing house “Rukh”, now kept in Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv. The preserved correspondence dates back to 1926—1929. The characteristics of the preliminary work for setting up the corpus of the writer's critical works have been outlined. According to I. Lyzanivskiy's plan, the first volume had to be ready for publication in the spring of 1927. The editor prepared a list of I. Franko's critical works recommended for purchase and copying. As the use of the writer's archive was impossible, the works were reprinted from

the first and the last lifetime editions. Therefore, the stage of searching for the material was extremely important. F. Dudko assisted in copying the works. The preserved handwritten and typewritten copies from Ivan Franko archive in Shevchenko Institute of Literature show that the list of works was gradually extended. Some materials contain the notes and indications of the copyist and editorial corrections. However, due to unfavorable circumstances, the critical works were not included in the thirty-volume edition. Besides, according to the letters, the editor intended to publish the novel “Without Asking Where the Wade Is” (“Ne Spytavshy Brodu”), reconstructed by M. Vozniak, but it also remained unpublished. Instead, the novel “Lel and Polel” (“Lel i Polel”) was introduced to the readers for the first time. It was reconstructed and translated by M. Vozniak and set in the 30th volume of the edition. The collaboration of I. Lyzanivskyi and M. Vozniak to some extent prompted the scholar to study the history of Ivan Franko’s drama “Rowan” (“Horobyna”) and establish its main text. The research work was published in 1940 in the “Notes of Historical and Philological Faculties”.

Keywords: *multi-volume edition, critical works, correspondence.*